

Література.

1. Ільченко В.Р., Гуз К.Ж., Ільченко О.Г. Теоретичні та методичні засади інтеграції природничо-наукової освіти основної школи. : посібник / Ільченко В.Р., Гуз К.Ж., Ільченко О.Г. та ін. – К.: Видавничий дім «Сам», 2017. – 320 с.
2. Франсуа-Марі Жерар, Ксав'є Роеж'єр. Як розробляти та оцінювати шкільні підручники / Пер. з французької Марини Марченко. – К.: К.І.С., 2001. – 352 с.

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАУКОВІ ШКОЛИ МЕНЕДЖМЕНТУ» ДЛЯ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ

Калініна Л. М.,

*доктор педагогічних наук, професор,
учений секретар,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Малюга М. М.,

*науковий співробітник відділу економіки та управління ЗСО,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Імплементація законів України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), глобалізаційні та інтеграційні процеси детермінують необхідність запровадження змін у процес підготовки докторів філософії, посилення прикладної спрямованості змісту підготовки, тематики самостійної роботи, індивідуалізації та академічної свободи. Програма підготовки докторів філософії в галузі освіти має предметне спрямування та спеціалізацію: 011 «Науки про освіту», 013 «Початкова освіта» та 014 «Середня освіта». Стисло розкриємо зміст та модульну структуру нормативної навчальної дисципліни «Методологічні основи управлінської діяльності та наукові школи менеджменту», розрахованої на 2 кредити ЄКТС, яку вивчають на другому курсі. Системний аналіз зарубіжного досвіду підготовки докторів філософії в галузі освіти в провідних університетах США та Великобританії здійснено вітчизняними вченими С. Сисоєвою та І. Регейло [3]. Зміст і структура докторських програм у галузі освіти (Doctoral Programs: Doctor of Education (Ed.D.), Doctor of Education Leadership (Ed.L.D.) подано на сайті Гарвардського (Harvard Graduate School of Education. URL: <https://www.gse.harvard.edu/doctorate>) та Стенфордського (Stanford University, Graduate School of Education. URL: <https://ed.stanford.edu/academics/doctoral>) університетів.

Мета навчальної дисципліни «Методологічні основи управлінської діяльності та наукові школи менеджменту» полягає у формуванні та розвитку в аспірантів методологічної, управлінської та інформаційної компетентностей, необхідних для здійснення ефективної управлінської діяльності у сфері освіти, практичних навичок розроблення моделей, стратегем, проєктів, технік, технологій управління та запровадження змін в освітній практиці.

Основними завданнями навчальної дисципліни «Методологічні основи управлінської діяльності та наукові школи менеджменту» визначено такі:

- формування уявлень про методології пізнання феномену управління, управлінської діяльності, генезис розвитку наукових шкіл менеджменту, їх здобуток і його практичну екстраполяцію у сферу освіти;
- розкриття сутності та специфіки феномену управління, філософських, концептуальних та етичних основ управлінської діяльності у сфері освіти, та формування на їх основі системи знань;
- формування системи знань про концепції та здобутки наукових шкіл – ознайомлення зі станом сучасної управлінської діяльності та ефективних практик щодо її реалізації в умовах законодавчих змін і розвитку суспільства цифрової доби;

- розвиток аналітичного, критичного та стратегічного видів мислення, різних форм партнерської співпраці;
- розвиток здатності раціонально застосовувати набуті компетентності в процесі навчання та управлінській діяльності.

Відповідно до змісту навчальної програми аспіранти мають знати:

- специфіку загальнонаукових методологій, методології управлінської діяльності, методології в галузі наук про освіту та їх систематику;
- філософські, законодавчо-правові, концептуальні, інформаційно-технологічні, організаційно-етичні засади управлінської діяльності та інформації, ефективні практики їх реалізації у сфері освіти;
- сутність пізнання менеджменту як науки та сфери розвитку управлінської діяльності;
- сутність і зміст понять ядра теорії управління освітою, зокрема таких понять, як: «діяльність», «управлінська діяльність», «види діяльності керівника», «феномен управління», «об'єкти управління», «суб'єкти управління», «інформація», «наукові підходи до управління», «інформаційно-комунікаційні зв'язки», «освітня організація», «організаційна культура», «наукові школи» тощо;
- генезис розвитку, особливості, характерні ознаки, переваги й недоліки поточного управління «за відхиленнями», управління «від досягнутого», управління «за цілями», інформаційного управління, місце й роль стратегічного менеджменту (СМ) у науці управління [2];
- відмінності концепцій стратегічного, організаційного, інноваційного та інформаційного менеджменту, особливості їх запровадження в освітніх організаціях різних форм власності;
- види, класифікації та характеристики стратегій та «стратегічного набору» на різних етапах життєвого циклу розвитку освітніх організацій;
- розповсюджені та нові підходи до аналізу середовища освітніх організацій, методів визначення її конкурентоспроможності, методи аналізу та прогнозування їх розвитку у взаємодії з зовнішнім середовищем;
- сутність, технології та механізми реалізації стратегічного, тактичного, оперативного та альтернативного планів у діяльності освітніх організацій;
- особливості системного підходу до управління закладами освіти (ЗО), його роль на сучасному етапі, становлення та розвиток державно-громадського управління ЗО і його значення для демократизації освіти;
- сутність та методологічні засади механізмів управління якістю освіти, технології впровадження систем управління якістю в освітню практику тощо.

Вміти:

- здійснювати критичний аналіз доробку наукових шкіл, сучасних вітчизняних і зарубіжних концепцій освітніх організацій і стратегічного управління ними, довести необхідність формування й розвитку стратегічного мислення в керівників;
- аналізувати управлінські ситуації, виявляти та ідентифікувати управлінсько-економічні проблеми;
- планувати управлінську діяльність і передбачати її наслідки;
- створювати тимчасові творчі, проектні групи та працювати в команді;
- розробляти критерії оцінювання управлінської діяльності;
- розробляти та впроваджувати в практику управління освітою власні стратегії і «стратегічний набір», управлінські проекти, плани й програми;
- застосовувати методи аналізу освітньої організації та прогнозування змін у цифровому суспільстві;
- аналізувати компоненти стратегії та види стратегічних альтернатив, визначати та окреслювати різноманітні альтернативні підходи під час розроблення стратегій організації;
- визначати моделі та методи розроблення системи стратегій як «стратегічний набір» з урахуванням обраної або розробленої освітньої політики змін;
- розробляти стратегічні плани, проекти та програми як інструменти реалізації стратегій, формувати підсистеми стратегічного планування в організації;

- запропонувати підходи до раціонально ресурсного забезпечення управлінської діяльності;
- аналізувати, створювати та впроваджувати тактичні та оперативні плани організації;
- використовувати SWOT-аналіз під час формування стратегій або «стратегічного набору», Step-аналіз чинників зовнішнього середовища, матрицю аналізу можливостей і перешкод у діяльності освітньої організації;
- визначати зміст і обсяг інформації для ефективного здійснення управлінської діяльності та використовувати інформаційні ресурси, управлінські інформаційні системи та інформаційні інструменти.

Зміст нормативної дисципліни «Методологічні основи управлінської діяльності та наукові школи менеджменту» структуровано за 5 змістовими модулями. Навчальну стратегію опанування навчальною дисципліною побудовано на читанні лекцій і проведенні семінарських і практичних занять із використанням активних форм навчання, ІТ, ОЕР мережі Інтернет, переглядів науково-фантастичних, науково-популярних, документальних фільмів.

Наведемо змістові модулі нормативної дисципліни (на прикладі першого модуля подано тематичний план).

Змістовий модуль 1. Освітні системи.

Тема 1. Системологія, системний аналіз, системний підхід та його різновиди, специфіка та класифікація систем у сфері освіти. (Лекція № 1. Семінарське заняття № 1. Системний підхід до пізнання та вивчення освітніх систем, особистості, освітніх програм і результатів).

Тема 2. Моделювання освітніх систем міждисциплінарної природи. (Лекція № 2. Семінарське заняття № 2. Системи міждисциплінарної природи в сфері освіти. Практичне заняття № 1. Функційна, функційно-структурна та потокова моделі освітніх систем і особливості їх освітньої траєкторії. Практичне заняття № 2. Сутність активних систем у сфері освіти та специфіка їх моделювання.).

Змістовий модуль 2. Наукові школи менеджменту в умовах змін, їх здобуток та його екстраполяція в сферу освіти.

Змістовий модуль 3. Методологічні та філософські основи управління та управлінської діяльності у сфері освіти.

Змістовий модуль 4. Технології управління та ІТ в сфері освіти.

Змістовий модуль 5. Інноваційний модус управління Новою Українською школою.

Розподіл часу, відведеного на самостійну підготовку за тематикою програми нормативної дисципліни для вивчення теоретичного матеріалу та практичної підготовки, кожен аспірант здійснює особисто.

Інтеграція потоку знань, який невпинно зростає, «<...> інформації, обсяг якої подвоюється кожні 18 місяців <...>» [1, с. 23], та інтенсифікація інформаційних процесів зумовили необхідність вивчення інтегративного, міждисциплінарного, інформаційно-кібернетичного та цивілізаційного підходів під час розгляду феномену управління, сучасних глобалізаційних і локальних проблем управління у сфері освіти, що «у швидко змінному світі є комплексними, складними і, зазвичай, не мають однозначного вирішення» [3, с. 17] на семінарських заняттях і добір методів і технік навчання дорослих, спрямованих на розвиток комунікативних здібностей, стратегічного, логічного та критичного мислення, уміння працювати в групі, генерувати нові ідеї.

Література.

1. Інноваційна платформа міжнародної наукової співпраці Національного університету «Львівська політехніка» / уклад.: Н. І. Чухрай, Л. В. Жук, Г. В. Лазько, С. І. Матвій, О. Я. Юрків; за ред. Ю. Я. Бобала. – Львів: Вид-во Львівської політехніки. – С. 23.
2. Калініна Л. М. Методичне забезпечення навчального модуля «Стратегічне управління освітньою організацією» / Л. М. Калініна, Л. Д. Грицяк // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / Ін-т педагогіки АПН України. – Київ, 2009. – Вип. 9. – С. 26–34.
3. Сисоєва С. Підготовка докторів філософії у галузі освіти: досвід провідних університетів світу / С. Сисоєва, І. Регейло // Рідна школа №5–6 (травень–червень), 2016. – С. 12–18.), 2016. – С. 12–18.